

מסורת הש"ס

(א) [לָקַמַן מַחַם:] (ג) [בַּגְּהוֹת מִיַּי הַגִּירָסָא אִי"ר יְהוּדָה אִישׁ וּבְנֵיהֶם אִמֵּר שְׁמוּאֵל], (ג) כְּמוֹתוֹת פֻּ: ע"שׁ, (ד) [לְעִיל לָטוּ כְּמוֹתוֹת קַח:] (ה) לָקַמַן מַחַ: [שָׁבַת נָגַ וּשְׁ"נ], (ו) [לָקַמַן מַחַ: חוֹלֵין עַה:] (ז) בִּיק לֵה: בִּי"מ הֵ, [לְעִיל לָח:] (ח) בִּי"מ ד': [לְעִיל לָח:] (ט) [פִּי"ה הִ"ד], (י) [וּבְכַתּוּבַת הָאֲרִיכוּ עִ"שׁ], (כ) [שִׁידָן לְעִיל בַּמִּשְׁנָה לַח:], (ל) [גִּי"ר שִׁידָן שֵׁס],

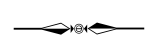
תורה אור השלם

1. לא יקום עד אחר באיש לכלל עון וכלל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: בדברים יט טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לֵה שַׁע וכו' ומנא מחייבו שבועה הס"ד: (ב) תוב" ד"ה ור"ג יחטא על פי שני עדים עשרה כדי שמן כל"ל ומיתו כדי יין נמחק:

גליון הש"ס

גמרא מעני חטים ושעורים. ע"י רש"ס ב"ב דף פד ע"ב ד"ה מין א':

מוסף רש"י

לכל עון ולכל חטאת הוא דאינן קם. לזית חביו נענש על עוונות, לא עונש נוף ולא עונש ממון, אבל קם הוא לשבועה, אמר לחביו מן לי מנה שהלומך, אמר לו אין לך כדי כלום ועד אחד מעידו שים לו, חייב לשבע לו (דברים יט טו), כל מקום ששנים כ"ו אחרי מחייבו שבועה, על ממון שאילו היו שנים היה משלם, עכשיו ישבע שהעבד מכחש (כתובות יז), יישר וכן אמר ר' יוחנן. יפה אמרת וכן שמעתי מר' יוחנן (שבת טז), שפיר קאלמרת (פסחים ג:) וחזין ענה. מישתא הוה שהי ליה, מהגא של ריש לקיש כשומר ר' יוחנן שמעיה שאני מודה לו, הנה ריש לקיש עשה לו שמים קודם שחולק עליו, אולי יחזור בו, ובמזן ק"ה רב אסי ולא שמע אס נחלק עליו (חזקין עה), מישתא הוה שהי ליה, שומה מים היה כשומר ר' יוחנן ובמזן קן יא' רב אסי (שם), טענו חטין והורדה לו בשעורין פטור. ללא ממין הטענה הוא (קטן חב), דנענין הודאה ממין הטענה עמה (ב"מ ק), ופטור אף מדמי שעורין, דהא אמר ליה מובע לאו שעורין יהיו לך ואחולי מחיל גביה (ב"ב דה),

חדע. דשאר מתניתין שזה קמני: **טריסית**. מעה קטנה: **דינר**

כסף טריסית פונדיון ופרוטה. או או קמני: **דינר מטבעות**.

טבועה במטבע נורה ולא טענו משקל זה הודה לו מטבע ואע"פ שזו כסף וזו נחשת ממין הטענה היא דכולהו מטבע נינהו: **דיקא נמי כו'**. אלמא טעמא משום דכל מטבע חד הוא ודוקא קמני: **ורב**.

דבעי למימר שזה קמני הכי מפרש סיפא דקאמר שהכל מין מטבע אחד הוא כל מטבעות השנויות כאן דין אחד להם שאף הקטנה שבהן יש זה כדי הודאה לחייבו שבועה: **נימא כשמואל סבירא ליה**. דכולה מתני' דוקא קמני ומשום הכי תנן דרישא שמי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה חייב שהכל מין מטבע [אחת] הן א"א בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב אמר רבי אלעזר "בשטענו בדינר מטבעות וקא משמע לן דפרוטה בכלל מטבע איתא דיקא נמי דקתני שהכל מין מטבע אחת ורב שהכל דין מטבע אחת ורבי אלעזר לימא מדסיפא כשמואל מרתין רישא נמי כשמואל סבירא ליה לא סיפא דוקא דקתני שהכל מין מטבע אחת ורישא כרב או כשמואל תא שמע דדינר זהב זהוב לי בידך אין לך בידי אלא כסף בסף חייב מעמא דאמר ליה זהב זהוב הא שתמא שוה קאמר ליה אמר רב אשי הכי קאמר כל האומר דינר זהב כאומר דינר זהב זהוב דמי ^אתני רבי חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר ב' כסף חייב חסר מעה פטור אמר רב ^בנחמן בר יצחק אמר שמואל לא שנו אלא במענת מלוה והוראת לזה יאבל מענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב מאי טעמא דכתיב ^גלא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ^דלכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא יכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה ^הואמר רב נחמן אמר שמואל ^והטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ^זאמר לו רבי יצחק יישר וכן א"ר יוחנן מכלל דפליג עליה ר"ל איכא דאמרי ^חמישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה לימא מסייע ליה ^טהטענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב לא הוא הדין דאפי' חטין ושעורין נמי פטור והאי דקמיפלגי בחטין להודיעך בחו דר"ג ת"ש ^יהטענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור

ושתיק ליה. כך היה דרכו של ריש לקיש כשהיה ר' יוחנן אומר דבר צבית המדרש היה שוהה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל דרכו וכל טעם דבריו ואח"כ היה חולק עליו ובמזן קך יא' רבי יצחק זה מזהמ"ד ולא שמע אס נחלק עליו: **איכא דאמרי מישסי הוה שסי**. ריש לקיש מיא צבי מדרשא כי אמרה ר' יוחנן להא מילתא: **ור"ג מחייב**. דלא צעי הודאה ממין הטענה: הודה

דמנ"ל הא דהא לר"ג חייב צדמי שעורין דאי לאו הכי אין כאן הודאה כלל ואס כן מנ"ל דלרצנן פטור ופליגי אף צדמי שעורין דלמא לא פליגי אלא אס חייב שבועה על החטין דלמר צעי שבועה ולא צעי הודאה ממין הטענה ולמר לא צעי ליה כו' ושמא משמע ליה לרבה דר נתן לשון פטור דפטור לגמרי א"ג אע"ג דמייפטר מדמי שעורין אף לר"ג אפ"ה חשיב ליה הודאה:

טו **ור"ג מחייב**. תימה דצפרק בתרא דכתובות (דף קז: ושם) גבי פלוגמא דאדמון ורבנן קאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון דמחייב בטוען חבירו ^א כדי יין וכדי שמן וקאמר ליה אידך שמן להד"מ קנקנים נמי חמשה אית לך חמשה לית לך משום דיש בלשון הזה לשון קנקנים והשמא לר"ג אפי' אין בלשון הזה לשון קנקנים חייב דאפילו בטוענו חטים והודה לו בשעורים מחייב וי"ל דלדידיה נמי נפקא מינה אס טענו עשרה כדי שמן ואמר ליה אידך אין לך אלא חמש חייב גס בקנקנים בחודאמו ולא מזי למימר לא הודיתי לך בקנקנים דיש בלשון הזה לשון קנקנים: **להודיעך** בחו דר"ג. דכחו עדיף דמילתא דרצנן הוי כח דפטור: הודה

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מ.ב.בווענו בדינר מטבעות. פי' צקונטרס טבוע במטבע נורה

בבווענו בדינר מטבעות. פי' צקונטרס טבוע במטבע נורה ולא טענו משקל זה הודה לו מטבע ואע"פ שזה כסף וזה נחשת ממין הטענה היא דכולהו מטבע נינהו וקשה דלעיל (דף לט:) גבי שמי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה מסקי' לשמואל דפטור משום דמה שטענו לא הודה לו וכו"ת דאיידי בשאינן טבועים א"כ חסרא לה טענה דאין כאן שזה צ' מעות דחסר מה שצריך ליתן כדי להטביעה וזה דוחק לומר שאין שזה לפרוטה בלאו חסרון ועוד דמשמע בטוענו מטבעות דעד השתא לא איירי במטבעות וסתם צ' כסף טבועים הס ועוד דקאמר הא קמ"ל דפרוטה בכלל מטבע איתא משמע דאין חידוש אלא מפרוטה דקמני והלא בשאר מטבעות נמי יש חידוש גדול דחשיב ממין הטענה ועוד דאפי' עבד גדול ועבד קטן חשיב מה שטענו לא הודה לו צפרק השואל (ב"מ דף ק:.) ומנורה גדולה ומנורה קטנה אומרינן נמי לקמן (דף מג.) דמה שטענו לא הודה לו אע"פ שאורתם שוה ועוד דלשון דיינר מטבעות לא משמע דיינר טבוע ועוד דצמקון צצרייתא דדינר זהב זהוב גרסי' בכל הספרים פטור וצקונטרס לפי פירושו דוחק להגיה חייב על כן נראה לפרש בטוענו דיינר מטבעות שנתן לו דינר להחליף וליתן תחתיו מטבעות ושואל אותן מטבעות והלה טוען החזרתי כולם חוץ מדינר כסף או טריסית או פונדיון או פרוטה:

שהב"ר דין מטבע אחד. פירש צקונטרס שאף בקטנה שבהם יש זה כדי הודאה לחייבו שבועה ותימה הא שמעינן מרישא דקמני ההודאה שזה פרוטה ודוחק לומר דסלקא דעתך דגבי צביעת דינר זהב שהיא גדולה לא חשיבא הודאה פרוטה:

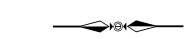
אב"ב בעענת מלוה והעדאת עד אחד כו'. וא"ת דבשליה הכותב (כתובות פז: ושם) אומרינן דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אפי' בהעדאת עד אחד אלמא משוין עד אחד להודאה במקלאת ויש לומר דשמואל דהכא לטעמיה דמחייב לעיל ככפירת פרוטה דכיון דמשמטב אפרוטה מוקמינה קרא דלצל קס לשבועה צפרוטה אצל בקרקעות לא משכחא דמשמטב צשום מקום ולפי זה צ"ל דלית הלכתא כותיה דשמואל צהך דהכא כיון דתליא צההיא דלעיל צדההיא דלעיל לית הלכתא כותיה דמתני ר' חייא לסיועיה לרב ועוד דרב פפא דה"ל בתראה סבירא ליה כרב לקמן צשמעתי':

ובב"ב מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה. לאו דוקא דהא איכא כפירת שעבוד קרקעות:

טו **והודה לו בשעורים פטור**. צס"פ המניח (צ"ק דף לז: ושם) מסיק רבה דר נתן דפטור אף מדמי שעורין ותימה דמנ"ל הא דהא לר"ג חייב צדמי שעורין דאי לאו הכי אין כאן הודאה כלל ואס כן מנ"ל דלרצנן פטור ופליגי אף צדמי שעורין דלמא לא פליגי אלא אס חייב שבועה על החטין דלמר צעי שבועה ולא צעי הודאה ממין הטענה ולמר לא צעי ליה כו' ושמא משמע ליה לרבה דר נתן לשון פטור דפטור לגמרי א"ג אע"ג דמייפטר מדמי שעורין אף לר"ג אפ"ה חשיב ליה הודאה:

טו **ור"ג מחייב**. תימה דצפרק בתרא דכתובות (דף קז: ושם) גבי פלוגמא דאדמון ורבנן קאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון דמחייב בטוען חבירו ^א כדי יין וכדי שמן וקאמר ליה אידך שמן להד"מ קנקנים נמי חמשה אית לך חמשה לית לך משום דיש בלשון הזה לשון קנקנים והשמא לר"ג אפי' אין בלשון הזה לשון קנקנים חייב דאפילו בטוענו חטים והודה לו בשעורים מחייב וי"ל דלדידיה נמי נפקא מינה אס טענו עשרה כדי שמן ואמר ליה אידך אין לך אלא חמש חייב גס בקנקנים בחודאמו ולא מזי למימר לא הודיתי לך בקנקנים דיש בלשון הזה לשון קנקנים: **להודיעך** בחו דר"ג. דכחו עדיף דמילתא דרצנן הוי כח דפטור: הודה

לד א ב מיי פ"ג מהל' טוען הלכה ח נפי' מ"מ סמג עשין לה טור פ"וע חו"מ סי' פח ס"ט: לה ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד: לו ד מיי' שם ופ"א שם הל"א סמג שם טור פ"וע חו"מ סי' פח סעיף א צה"ה וסי' פז ס"א: לו ה מיי' פ"ג מהלכות טוען הל"א סמג שם טוש"ע חו"מ סי' פח ס"ב:

רבינו חננאל

שוה קתני. מוקדתי סיפא דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופרוטה ופונדיון חייב שהכל מין מטבע אחד. ואי אמרת דוקא קתני אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו אלא ש"מ שוה קתני וליטרא זהב שאני. ודחי ר' אלעזר ואמר מתניתין בטוענו בדינר מטבעות וקמ"ל דפרוטה בכלל מטבע היא ושאר השמעה פשוטה היא. וק"ל בהא כרב דתני ר' חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר שתי כסף שהן שתי מעין חייב. חסר אחד פטור ש"מ כפירת טענה שתי כסף בעינן ש"מ: **פ"יבא** שתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה שהיא חצי חבה חייב: אמר רב נחמן אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלוה והוראת לזה. אבל בטענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה וכפר בו והעיד בו עד אחד בפרטה בפרוטה בשבועה בפרוטה שאילו היה עד אחד עפ זה היה חייב לשלם פרוטה. עכשיו בעד אחד חייב שבועה שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ואמר מר כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה. וא"ר נחמן אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב. א"ר יצחק וכן א"ר יוחנן: פירוש מישתא שהי יגע היה ולפיכך לא השיב. וי"א שותה היה: לימא מסייעא ליה טענו חטים והודה לו בשעורים פטור ורבן גמליאל מחייב. טעמא דטענו חטים והודה לו בשעורים כו': תיר"ש טענו כלים וקרקעות הודה באחד מהן וכפר